

DEMOKRACIJA

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzutta 18
Cena: Posamezna št. L. 15.—
Naročnina: Mesečna L. 65.—
Za inozemstvo mesečno L. 95.—
Pošt. šek. rač. št. 9-18127

Leto II. - Štev. 33

Gorica - Trst, 13. avgusta 1948

Izhaja vsak petek

Ali dokazov še ni dovolj

Komunistični tabor v Trstu je v popolnem razsulu. Toliko opevano »bratstvo« je odstopilo mesto najbrezobzirnejšemu tekmovanju in borbi za dediščino. Civilna policija je že nekajkrat, verjetno z nasmehom, intervenirala na poziv onih, ki so jo do pred kratkim obmetavali z najhujšimi očitki.

»Kdor ni z nami, je proti nam in s tem tudi proti vsem plemenitim idejam sedanje dobe!« Tega diktatorskega vodila se v medsebojni borbi obilno poslužujeta obe strani. Tročkazem sem, tročkazem tja, prodane duše tukaj, prodane duše tam, in še cela vrsta ključev polni stolpce naših dveh, prej tako idilično povezanih marksistično - leninskih - staliniških dnevnikov: »Primorskega dnevnika« in »Laboratora«.

Vsekakor je zanimivo ugotoviti, da veljajo tako vneto metani očitki v popolnoma enaki meri za obe strani, istotako kot velja ta resnica tudi za očitke, ki so si jih uradno medseboj izmenjali Stalinski in Titovi opričniki. Vse te osebe so namreč zrastle v isti hiši, posejale so iste šole ter verujejo v isto božanstvo. Posledica tega je enak duh, enaka politika in enako ravnanje z nasprotniki: z ognjem in mečem! Bodočnosti demokratičnega in svobežljubnega sveta bo samo koristilo, ako ostanejo oboji »tovariši« zvesti svoji sedanjim taktiki ter bodo ta sredstva izdatno uporabljali tudi v medsebojnih obračunavanjih.

Pri vsem tem se pa položaj tržaških Slovencev ni bistveno izpremenil. V svoji neizmerni »objektivnosti« so tako italijanski časopisi kot tudi Zavezniška vojaška uprava (glej tretje poročilo gen. Aireya) še vedno ostali zvesti čarovniški formuli o »slavokomunistih«. Potem ko so gg. Babič, Kukanja itd. praktično izgubili bitko na terenu, ko so jih izključili celo iz SIAU-ja, ko je aktivnost Vidaličeve skupine celo za slepca otopljivo pokazala, kje je moč in kdo vodi večino tržaškega komunizma, nismo še nikjer imeli prilike slišati besedo »italokomunisti«. Ta skupni imenovalec namreč ne bi imel one očarljive sposobnosti kot »slavokomunisti«, s katero se meče v isti koš vse, kar ni italijansko. Če bi ga uporabljali, bi se znalo zgoditi, da bi se marsikdo zamislil in ugotovil, da komunizem prav za prav ni slovanski (primerjaj rezultate predvojnih svobodnih volitev v slovanskih državah ali pa drugje!), da ima tam mnogo manj pristašev kot pa drugod in da je celo statistika o voditeljih svetovnega komunizma pokazala, da je med njimi največ Italijanov (italijansko časopisje je ob objavi te statistike pisalo o »triste primatu«!). Poedini zavezniški funkcionarji bi v trenutkih iskrenosti lahko posumili, da imajo slovanski narodi samo to nesrečo, da so komunizem dobili ne zato, ker so ga želeli, temveč ker mu jih je prodala mednarodna politika. To pa ni v interesu lokalnih činiteljev, ni v skladu z njihovo trenutno politiko in namerami. Zato je treba vzdržati staro napih-

Časi se spreminjajo in z njimi tudi ljudje

Naši rdeči vzgojitelji so se še nedavno širokoustili o tisti vzgoji, ki so jo bili v svoji mladosti sami deležni in so jo potem zavrgli zaradi pohlepa po slavi in oblasti. Ta pohlep je še podžigal tisti nesrečni in stalni občutek manjvrednosti, s katerim je tako bogato založena sopotniška inteligenca in napolinteligentca. Povsod so vtikali svoje strupene jezike, vsako stvar so mešali s svojimi umazanimi prsti. Niso se omejevali zgolj na šolske stroke, v katerih so si v preteklosti pridobili povprečno znanje, pač pa so se s svojo vseznanostjo kotalili tudi po našem tržaškem slovanskem srednjem, strokovnem in celo visokem šolstvu. Vse, kar so Slovenci ustvarili v Trstu brez njih in celo proti volji njihovih gospodarjev, je izzivalo njihovo užaljeno samoljublje.

Pogubna načela

Spomnimo se samo ocen slovenskih šolskih knjig na našem ozemlju, spomnimo se napadov na nekomunistično učiteljstvo po našem podežlju, ki jih je vodila skvadristska centrala neke namišljene šolske oblasti v Trstu po ukazu njenega »prosvetnega ministra«, ki je rekel: »Oželi jih bomo kakor limono!« Ti rdeči Pestaloziji so kazali na »zorne učbenike« onkraj železne zaves, o katerih vemo, da niso dosti vredni. Šola, ki se je tam preko ponižala na vežbališča za terence in aktiviste, je tem »vzgojiteljem« predstavljal veček pedagoške kulture.

Po njihovem je treba vso šolsko mladino od otroškega vrta do diplomskega izpita na vseučilišču vpreči v voz OZNE, ki si hoče ustvariti krdela zanesljivih vohunov za ovajanje lastne družine. S tako zvanim »prostovoljnim udarništvom« so ustvarjali moralno pokvarjeno mladino, izrabljali njene pubertetne težave in jo z zločinskimi tekmovanji naganjali v jetiko in druge bolezni. Kdor se ni izkazal s potrdilom sužnja za neke mladinske proge ali, kakor pravijo v Sloveniji, »s Titovske piramide«, temu so se vrata šole zaprla.

Danes so sadovi rdečih njeno domnevo o istovetnosti slovanstva in komunizma, ponavljati jo do onemoglosti, pa naj bo resnica še tako nasprotna, naj bo to, kar lahko vidimo, še tako različno od duha tega, kar čitamo v raznih časopisih in uradnih poročilih.

Objektivnost? Izkušnje nas uče, da nanjo ne moremo računati. Protikomunistična stremeljenja? Ta zalezajo dole, dokler odgovarjajo interesom posameznih narodnih ali mednarodnih politik. Zato je razumljivo, da je lokalno italijansko časopisje pričelo gladiti Belcebuba, čim je le-ta postal njihov ter je postal možno, da bo pripomogel k uveljavljanju njihove nacionalistične težnje. Sem spadajo sentimentalni članki o »prebujenem« tržaškem proletariatu. Pri tem jih ni prav nič motilo, da je

»vzgojitelj« že dobro vidni. Dijak njihovega tipa je brez značaja, hinavec, nezalica. V vsakem svojem tovarišu vidi stremuha. Ohol in nadut je navzdor, priliznen klič-plazec navzgor. Kaj mu je dala nova šola? Predvsem ga je učila, da je Tito bog. Otroci se je hlinil učitelju, hlinil se je rodiljima. Ugotovil je, da je življenje pač tako prikrojeno, da najbolje izhajaš, če spretno obračaš plašč po vetru. Rdeči vzgojitelji so dosegli svoj cilj: otroci so oropali prirajene značajnosti. Tako se nam dnevno dogaja, da poslušamo iz istih otroških ust, ki se vračajo v teh dneh iz »obljubljene dežele«, enkrat neverjetne slavospeve, čez nekaj ur pa najneverjetnejše kritike. Za otroka ni važna resnica, pač pa poslušalec. Otroci čuti, da je taktika, ki je vedno laž, prva zapoved »ljudskega demokrata«. Zato otrok laže, ker tako zapovedujeta nova šola in strah. Te laži se pri starših, občudovalcih svojih otrok, prenašajo tudi na roditelje, posebno tam, kjer so se otroci dokopali do »vikšjih mest«. Tako so starši — ne samo preprosti, temveč celo akademski, izobraženi — postali poslušni učenci svojih lastnih otrok.

Značajnost zmaguje

Na srečo je značajnost pregloboko ukoreninjena v slovenskem človeku, da bi jo mogli rdeči vzgojitelji izruvati. Veliki večini otrok in dijakov na našem ozemlju se je neznajčnost rdečih in njihovih nauk zagnusila, zato ti krepki značajni trumoma zapuščajo svoje krive vzgojitelje in je tako namišljena šolska oblast ostala danes

Za dvojezične izkaznice

Zahtevamo, da se izdajo na Svobodnem tržaškem ozemlju za vse prebivalstvo dvojezične, italijanske in slovenske izkaznice. Ta naša zahteva je zakonita in upravičena. Odklanjamo dvojno postopanje, ki zapostavlja Slovence in Slovane nasproti Italijanom. Zato pozivamo vse Slovence, Hrvatke in Srbe, da naj do novega navodila ne sprejemajo nikjer nikakih novih izkaznic in da naj počakajo. Ne smemo pustiti da bi nam pritisnili žig državljanov druge vrste. Zakon mora biti za vse enak.

zelo trhljih nogah!
Toda iz vsega, kar se dogaja, moramo tudi mi, demokratični Slovenci, črpati potrebne nauke. Prvi izmed teh naukov je potreba po naši skupnosti, po skupnem delu za zaščito in uveljavljanje naših pravic. Malo nas je, toda bomo — povezani v naparih za doseg skupnih smotrov — lahko dovladali napore vseh onih dvomljivih zaveznikov in odkritih nasprotnikov slovenskega naroda, ki bi nas radi videli uničene in na tleh. To ne bomo delali zaradi tega, ker bi bil naš program kakršen koli irendentizem ali šovinizem. Naš program je in bo uresničenje in zaščita vseh demokratičnih pravic, ki nam kot svobodnim ljudem in narodu pripadajo. Teža smotra pa ne bomo dosegli brez naše popolne edinstnosti in sloge.

brez otrok in dijaštva. Pa tudi denarna sredstva postajajo pičla.

Kaj je rdečim ostalo drugega, kakor da se s prošnjo v rokah vračajo na tista mesta, odkoder so pred leti skakali na komunistični ekspres. Upamo, da so v domačem naftalínu le našli še nekaj drobcev nekdanje reak-

„Emancipazione“ in slovenske šole v Trstu

»Emancipazione« je glasilo tržaških italijanskih republikancev. Italijanska republikanska misel ima plemenite tradicije, saj je bil Mazzini njen ustanovitelj in glavni ideolog. Na Mazzinija se še danes vsi italijanski republikanci s ponosom sklicujejo in hkrati zatrjujejo, da nadaljujejo njegovo misijo v novih prilikah, ki so dovedle v Italijo do zmage republikancev nad monarhist. Misija italijanskih republikancev s proglasitvijo republike seveda ni končana; mladi republikani je treba postaviti trdne osnove za res mazzinijevsko zamišljeno proslanje republikanskih demokratičnih idealov v italijansko državo. Mazzini je poleg tega zapustil italijanskim republikancem veliko nalogo v zunanji politiki: sodelovanje s slovanskim Zahodom.

Mazzinijeva »Slovanska pisma« so dokaz njegove velike državne modrosti in politične dalekovidnosti. Mazzini je upravičeno vzporejal borbo avstro-ogrskih Slovanov za svobodo, ujedinevalni borbi Italijanov v dobi »Risorgimento«. Mazzini je preroško napovedoval vstajenje južnih Slovanov in nastanek nove državne tvorbe na Balkanu, ki bi postala

cionarne značajnosti, da te pridejo popolnoma prazni. Vemo tudi, da v bodočem šolskem letu ne bodo bili plat zvona po naših vaseh, ko se bodo kratkotrajni »prosvetni ministri«, titularni nadzorniki in referenti ponižno sklanjali skozi skromna vrata naših podeželnih šol. Naše ljudstvo je dobro vzgojeno. Ni se ga oprijela fašistična kričavost in tudi komunistična histerija ni okužila našega kmečkega doma. Resnično demokratični ljudje ne hujskajo.

Časi se spreminjajo in z njimi tudi ljudje. Pika

jez krščanstva in demokracije proti turškemu nazadnjaštvu, ruskemu fevdalizmu in pangermanskem imperializmu. Mazzini pri zagovarjanju svojih zunanjepolitičnih idealov ni prezrl Slovencev. Nasprotno. Slovcem je dal častno mesto celo v svoji mojstrovini o človeških dolžnostih in pravicah, kjer govori v poglavju o domovini, da je svetla tradicija italijanskega »Risorgimento« spoštovanje vseh pravic tujih narodov, zlasti sosedov.

Mazzinijevo poglavje o domovini bi morali nepoklicni tržaški mazzinijevci, ki s svojim neofašističnim početjem samo skrunijo svojega vzornika velikana, temeljito preštudirati in se pri tem globoko zamisliti in si izprašati vest. Ali so pozabili na Mazzinijevo prisposobo o šestilu, ki ga z eno konico postavimo na Parmo, z drugo pa potegnemo polkrog od izliva reke Varo na francoski meji, do izliva Soče? »Fin qui si parla la vostra lingua; fin qui avete i vostri diritti, e non oltre!« To je Mazzinijevo svarilo raznim pustolovcem okoli lista »Emancipazione«.

Italijanska imperialistična politika je v zadnjih sto letih bistveno spremenila obličje Trsta. Beneška govornica je spodrinila furlanščino, ki je poleg slovenščine bila občevalni jezik tržaške gospode in trgovcev. Fašistična naseljitvena politika je s svoje strani z metodami, ki na žalost še niso preveč znane našim zapadnim zaveznikom — kateri v nobenem primeru ne bi smeli verjeti, da je v Trstu vse zlato, kar se na italijanskih prsih sveti — skušali dokončno izvesti italijanizacijo Trsta. L. 1931. je fašistična statistika prebivalstva navedla, da je v Trstu 60.000 po prvi vojni priseljenih Italijanov; danes je število priselencev že zdaleka nad 100.000.

To so ugotovitve, nad katerimi bi se moral resno zamisliti sam general Airey, če mu je res demokracija in svoboda vesti, govora, zborovanja in tiska važno merilo pri političnem skrajno odgovornem vodstvu tržaške države, v kateri smo Slovenci preganjana etnična skupina, ki ji mirovna pogodba priznava »enakopravnost« z italijansko etnično skupino. Zakaj se tržaški mazzinijevci tako besno zaganjajo proti našim šolam? Zakaj tržaški mazzinijevci pozabljajo na nauk Mazzinija in nadaljujejo doktrino Mussolinija, ki je Italijo upropastila?

V malih tržaških državah je dovolj prostora in še več dobre volje za pošteno in pravično sožitje obeh narodnostnih skupin. Saj je zaradi tega ta državnica tudi nastala, ko bi sicer ne bilo nobene druge ovire, da ne bi v tem mestu z

(Nadaljevanje na 2. strani)

Od srede do srede

5. AVGUSTA: Berlinski svet je uradno zavrnil zahtevo nemške banke pod sovjetskim nadzorom, da bi dobila popolno nadzorstvo nad gospodarskim življenjem v Berlinu. — Ameriški veleposlanik v Beogradu Cavendish Cannon je na podonavski konferenci obtožil Sovjete, da skušajo izvajati monopol nad plovo po Donavi proti interesom podonavskih držav samih. — Celo nemška mladina, ki je organizirana v etnoti socialistični stranki — zdaj v rokah komunistov — je obsodila obleganje Berlina kot zločin proti človeštvu. — Avstrijska vlada protestira, ker Sovjeti še vedno odvražajo iz Avstrije železniški material.

6. AVGUSTA: Na beografski konferenci je Ana Pauker, ki je sedaj romunski zunanji minister, podala zanimivo izjavo, da »podonavske države niso pod jarmom tiranije, temveč samo pod zaščito Sovjetske zveze«. — Zastopniki treh zahodnih velesil so se sestali v Kremlju s sovjetskim zunanjim ministrom Molotovom. — Židovska vlada je prepovedala palestinskim arabskim beguncem, da bi se vrnil na svoje domove. — Sovjeti so deportirali v severni Koreji okoli 50.000 oseb.

7. AVGUSTA: O moskovskem razgovoru med zahodnimi veleposlaniki in Molotovom vlada še vedno najstrožja tajnost. — Francoski zastopnik na beografski konferenci je izjavil, da je Sovjetska zveza na konferencah v Sinaji in Bukarešti priznala veljavnost podonavske konvencije iz leta 1921, o kateri zdaj Viliški trdi, da je razveljavljena. — V Berlinu sta dva Nemca priznala, da sta po komunističnem nalogu ugrabljala osebe na zahodnih področjih in jih odpeljevala na sovjetsko področje. — Na sovjetskih področjih v Nemčiji so nemiri zaradi nezadostne prehrane. — Na podonavski konferenci so odobrili jugoslovanski predlog, da bodo za temelj razgovorov o plovi po Donavi vzele sovjetski osnutek. — Glavni stan grške vojske poroča, da je po izjavah ujetnikov Markos preselil svoj glavni stan na albansko ozemlje. — V Veliko Britanijo je prispelo 70 ameriških lovcev na reakcijski pogon. — Ameriški poslanec Karl Stefan je izjavil, da Sovjetska zveza izrablja v rudnikih urana v Jachimovu človeško delovno silo na suženjski način.

8. AVGUSTA: Sovjetske oblasti so ponovno skrčile dobavo plina in električnega toka berlinskemu prebivalstvu. — Okrog 1000 bivših nemških jetnikov iz sovjetskih koncentracijskih taborišč je na svojem sestanku sprejelo spomenico, v kateri protestirajo proti policijskemu terorju in ustanavljanju koncentracijskih taborišč, ki so značilna za sovjetsko področje Nemčije. — Francoska zbornica razpravlja o zakonskem načrtu, ki daje finančnemu ministru Reynaudu izredna pooblastila. — Ameriški kongres je odgodil svoja zasedanja na 31. december. — Sovjetski vojniki so na Dunaju ugrabili nekega moškega v trenutku, ko je zapuščal jugoslovansko poslaništvo. — V Veliko Britanijo so pripeljali divizijo 30 ameriških letalnih velitrdnjav. — Na sovjetskem področju Berlina so aretirali policijske stražnike, ki opravljajo službo na zahodnih področjih Berlina. — V praških političnih krogih so mnenja, da v Jugoslaviji položaj pro-

Od srede do srede

HINAVCI

ti Titu hitro dozoreva. Opozicija se ne širi le med narodom, temveč tudi v komunistični partijski sami. — Na razgovorih v Moskvi zahtevajo zahodni zastopniki ukinitve zapore Berlina kot pogoj za konferenco štirih zunanjih ministrov, Sovjeti pa se temu pogovu upirajo. — Trst bo dobil v smislu Marshallovega načrta spet 920.000 dolarjev.

9. AVUGUSTA: V Jeruzalemu se spopadi med Arabci in Židi množijo. — Nakazila pošiljk po Marshallovem načrtu so dosegla ogromno vsoto nad eno milijardo dolarjev. — Zastopniki treh zahodnih velesil so se sestali na poverni razgovor s sovjetskim zunanjim ministrom Molotovom. — V Londonu so se sestali namestniki zunanjih ministrov, da bodo izdelali osnutek predloga o bodočnosti bivših italijanskih kolonij. — Sovjeti so aretirali ameriškega vojaškega poveljnika Turnerja in njegovega spremljevalca, ker sta pri obhodu nehoti prekorčila demarkacijsko črto. — Glavni odbor podonavske konference v Beogradu je izvolil za svojega predsednika francoskega zastopnika Thierryja. — Jugoslovanski zunanje in notranje ministrstvo je preklicalo vse potne liste.

10. AVUGUSTA: Sovjetski poslanik v Washingtonu je izročil ameriškeemu zunanjemu ministru stvorno protestno noto moskovska vlade z zahtevo, naj takoj izpuščijo učitelja Samarina, ki ga zaslišujejo na procesu proti sovjetskim vohomom. Samarin se je prostovoljno javil ameriškim oblastem zaradi zaslišanja. — Kitajske vladne čete so v odločilni bitki premagale komunistične sile v Hopecju. Komunistične čete v neredu bežijo preko kitajskega zidu v pokrajino Jehol. — Skrivnostni propagandni letaki Kominforma v Beogradu še vedno razburjajo duhove. — V sovjetskih rudnikih urana so odkrili podtalne organizacije, ki so vršile sabotažna dejanja. — Sovjeti so na Dunaju že spet ugrabili nekega moškega, katerega istovetnosti zaenkrat še ni bilo mogoče ugotoviti. — V Varnostnem svetu je med razpravljanjem o Trstu obtožil ameriški zastopnik Jessup Jugoslovijo, da je okoli Trsta spustila železni zastor in da se namerava polastiti celotnega Svobodnega tržaškega ozemlja. — Znani nasprotnik komunističnega režima na Češkoslovaškem dr. Peter Zenkl, bivši namestnik ministrskega predsednika in voditelj češkoslovaške narodne socialistične stranke, je s pomočjo češkoslovaških vojakov pobegnil na ameriško področje.

11. AVUGUSTA: V Varnostnem svetu je britanski predstavnik sir Alexander Cadogan obtožil jugoslovansko vladu, da uporablja policijske metode na onem delu tržaškega področja, ki je po verjeto jugoslovanski upravi. Pri svojih izjavah se je skliceval na poročila sovjetskega tiska. — Sovjetski zastopnik pa je podprl jugoslovansko stališče in zahteval nujno imenovanje tržaškega guvernerja. — Zaradi gospodarskih sankcij sovjetskega safelitskega bloka je Jugoslovija sklenila pogodbo za nakup petroleja z anglo-iransko petrolejsko družbo. — Francoska narodna skupščina je po napetem razpravljanju končno podelila s 110. glasovi večine finančnemu ministru Rey-naudu posebna pooblastila za reformo davčnega sistema in za reorganizacijo podržavljenih industrij. — V Južni Afriki so začeli uvajati izredne ukrepe za pobijanje komunizma. — Ameriški zunanji minister Marshall je izjavil časnikarjem, da Združene države nimajo namena skleniti sporazuma s Sovjetsko zvezo samo zato, da pride do sporazuma. — Grške vladne čete so osvojile glavni stan voditelja grških gverilcev Markosa. Iz Albanije poročajo, da se je tja zateklo veliko število gverilcev, zlasti ranjencev.

Najlepše so komunisti pokazali svojo hinavščino prav sedaj ob priliki hrupnega razdora, ki je nastal v njihovih vrstah, ko je Kominform obsodil Titov režim in izobčil njegovo stranko iz občestva svetovnega komunizma.

Vedno smo slišali od raznih komunističnih mogotcev, da so Jugoslavija, Češkoslovaška, Poljska, Bolgarija, Ogrska in Romunija popolnoma samostojne edine z lastno zunanjo in notranjo politiko. Vedeli smo, da ni tako! Sedaj pa je izjava Kominforma povedala, da se je Tito uprl zahtevi Sov. zveze, da bi slednja imela v rokah vodstvo jugoslovanske vojske in celo tajno politično policijo, za katero ne bi smel vedeti niti Tito sam, ker je očitno nima namen nadzirati tudi njega in njegov komunistični ustroj, predvsem pa vse jugoslovanske »reakcionarce«, t. j. 95% vsega naroda.

Ce Kominform to očita Titu, pomeni, da se druge komunistične države niso uprle taki zahtevi Sov. zveze in da nimajo več niti videza neodvisnosti in samostojnosti.

Tito je v odgovoru na obsodbo Kominforma očital Sov. zvezi, da je hotela tajno najemati jugoslovanske državljane za njeno politično vojnisko policijo in zavoliti nasprotni očiitek, da bi njegova OZNA nadzorovala sovjetske vojaške »specialiste«.

Ti »specialisti« niso bili nič drugega kot vojaški poveljniki, ki bi morali prevzeti vodstvo jug. vojske in s pomočjo tajno najemnih jugoslovanskih državljanov vohunosti in s še hujšim terorjem vladata nad narodom, ki se upira komunizmu.

Hinavcem je vseeno, če rečejo »specialisti« namesto »poveljniki«, ker se med seboj že razumejo; glavno je, da narod in tuje sile tega ne vedo.

Nekateri menijo, da se je Tito izkazal narodnega moža, pravega Jugoslavana, ker se je sovjetskim zahtevam uprl. Kaj še, on se je le bal, da bi sovjetska intriga hinavščina požrla tudi njega, kakor je požrla Tuhačevskega, Zinovieva, Kameneva, Tročkega samega in cele vrste drugih.

Kominformisti in Titova tovariška si tudi delijo ostre očitke terorizma. In zopet jim mnogi nasedajo, ker ne razumejo, da si hinavci očitajo terorizem le v svojih vrstah, ne pa tistega, ki ga skupno in složno izvajajo nad trpečim narodom, do katerega jim nimajo niti solze usmiljenja.

Nadalje očita Kominform Titu in njegovemu štabu, da se režim cpira na tako zvano Svobodno fronto, namesto da bi se opiral na komunistično partijo. In zopet je Tito zavrnil, da to ni res in zavrnil, da »ima komunistična partija vse vodstvo v rokah«. Tako so najvišji komunistični duhovni

jasno povedali, da nimajo razni sopotniki, koristni tepci, samozvanci in priliznjenci pri komunistih prav nobene simpatije, a Tito je očitani greh zavrnil še s poudarkom, da v Jugoslaviji ukazuje le komunistična partija. Tako so vse vrste domišljavih sopotnikov dožile namah krepko klofuto od Tita in od Stalina z jasnim opozorilom, da ne smejo računati na kako samostojno mišljenje in delovanje niti v okviru komunistične partije same, ker predstavljajo le navadno orodje za petletne plane, ki ga komunisti cenijo po kakovosti in trenutni potrebi, kakor vsak drugi premičinski predmet, uporabljiv, dokler partiji služi, nato pa vržen v jarek ali v kot do drugega plana. Če ga ni OZNA prej pobrala in se ga iznebila z ovadbo in obtožbo sabotaže.

Tako ravnajo hinavci

»Za domovino, za majko Rusijo, za Rusijo maršala Kutuzova in carja Aleksandra! — je obupan klical komunist Stalin ruskemu borcu in privlekel na dan odklikovanja kakor »red Maršala Kutuzova« in »red carja Aleksandra«, potem ko so mu komunistični politkomisarji in komso molci privedli Hitlerjeve horde na sveto reko »mat rodno« Volgo in na vrhove Kavkaza. Tedaj je Stalin razpustil tudi Komintern, da bi ruski borci bolj verjeli v svobodo, ki so jim jo obljubili po končanem boju.

»Za svobodo, za domovino, za socialno pravičnost, za enakopravnost in bratsko ljubezen! — je poudarjal drugi hinavec, komunist Tito, in pozival jugoslovanske borce v boj zoper okupatorja ter zagotavljal, da bo trajala OF le, dokler bo trajala vojna, potem pa bo zavladala popolna svoboda.

In slovanski narodi so se borili in upirali sovražniku, žrtvovali življenje in domove za zlato svobodo, ko jih je domovina klicala, da jo očistijo tuje golazni. Klic domovine in ne klic Stalina in Tita jim je užgal ogenj junaštva in ljubeča srca, ogenj odpora v napete mišice, v svobode žejne duše. Da, klic domovine, in ne suhe besede po oblasti hlepečih hinavcev.

POLITIČNI OBZORNİK

Tržaški guverner

Pred Varnostnim svetom ZN razpravljajo že nekaj dni o pritožbi Jugoslavije, ki obdoljuje Angloameričane, da kršijo mirno pogodbo pri upravljanju Trsta, ki ga hočejo vrniti Italiji.

Razprave vodi sov. zastopnik Malik, ki podpira Jugoslovijo in zahteva, da se nujno imenuje guverner za STO.

Komaj pa je borba končala in junaki se niso še oddahnili in odpočili od mogočnega zaleta, jim je Stalin že serviral nov Komintern, hinavsko oblečen v haljo Kominforma, in je kot prvo važno delo obsodil obstoj jugoslovanske Svobodne fronte in še zadnje ostanke kmetske samostojnosti.

Tito je bil še bolj hinavsko drzen: istočasno z gornjimi gesli in obljubami je ustanavljal OZNO in »ljudsko oblast«. Prva — »Odbor za zaščito naroda« — je Odbor za zaščito komunizma; druga — tako zvana »ljudska oblast« — je »komunistična oblast«. Obe pa sta proti narodu, proti ljudstvu.

Lažniva ustava

In da bi se hinavci skrili vsaj pred zunanjim svetom so zapisali v Ustavo: »Državljanom je zagotovljena svoboda tiska, govora, združevanja, zborovanja, javnih shodov in manifestacij« (člen 27 Ustave FRLJ). In še: »Zagotovljena je nedotakljivost osebnosti državljanov« (člen 28. Ustave FRLJ).

Tu vas imamo, hinavci, povejte nam, kako spoštujete te predpise Ustave, ko tlačite jugoslovanske narode, tu vas imamo, zahrbtnejši krvočelni, ki ste nam Uršiča ugrabili in tisoče in tisoče drugih, katerim ste v ustavi »zagotovili nedotakljivost osebnosti«.

Razgali ste se, in pokazali v vašem kreganju vso ogabnost vaših hinavskih izjav in predpisov.

»Zemlja pripada tistim, ki jo obdelujejo« (člen 19. Ustave FRLJ in: »Zagotovljena sta zasebna lastnina in zasebna podjetnost v gospodarstvu« (člen 18. Ustave FRLJ).

Zdaj pa povej ti, ubogi kmet, koliko imaš od zemlje in koliko je te zemlje »tvoje«? Zdaj pa povejte vi, ubogi delavec, podjetnik in trgovec, koliko imate od vašega truda, od vaše pridnosti in varnosti, od vaših poštenih prihrankov? Pest koruzne moke in komunistični porogljivji zasmeš, ki mu oni pravijo: domovina, svoboda, ljudska oblast, progresivna demokracija, enakopravnost, ljudska kultura, vaška zadruha, prostovoljno udarno delo, združeni dom, ljudsko sodišče in OZNA. Vse, samò komunizma nočejo imenovati. To ime je prihranjeno za kongrese. Toda tudi te hinavščine bo enkrat konec.

jev. Trst je dobil skupno blaga za 5.119.308 dorjev. V preteklem tednu so bili odobreni za Trst nakupi žita za 920.096 dolarjev.

Ameriški kongres

Kot kratko poročamo v tedenskem pregledu je ameriški kongres odgodil svoja zasedanja na zadnji dan tega leta. Kongres je razpravljaval vsa skupaj 11 dni in je z malo izjemami popolnoma prezrl povabilo predsednika Trumana, naj bi sprejel radikalne ukrepe proti inflaciji ter za rešitev stanovanjskega vprašanja z gradbo novih hiš.

Kongres je v svoji veliki večini sestavljen od republikancev in Truman ga je označil kot enega izmed najslabših kongresov, kar so jih Združene države imele. V 11-ih dneh zasedanja ni sprejel kongres nobenega ukrepa proti špekulaciji s prehano, ali za racioniranje proizvodov, katerih primanjkuje, ali za nadzorstvo nad najemnjinami, ali za omejeno nadzorstvo nad mezdami, ki bi v nobenem slučaju ne smele presegati — po Trumanovem mnenju — 75 centov na uro. Niti ni kongres razpravljalo o povšku starostnih pokojnin, o bolj ugodnih pogojih za sprejem beguncev v Združene države ter o civilnih pravicah. Kongres je tudi odgodil odobritev mednarodnega žitnega sporazuma, odobril pa je posojilo Združenim narodom za zgradnjo glavnega sedeža organizacije Združenih narodov.

»Prevladovanje ene same ideologije je nepojmljivo«

Razlike med vzhodom in zahodom moramo odkrito in stvarno priznati in upoštevati; le tako se jih lahko skuša izravnati. To je misel uvodnika, ki ga je priobčil londonski »News Chronicle«, v katerem med drugim navaja, da je tajnik ZN Trygve Lie v trenutku, ko skušajo državni vjaji podlago za varen mir, upravičeno poudaril v svojem poročilu na glavno skupščino ZN, da bi bila »težka zmeta misliti, da hoče večji del sveta sprejeti enoten gospodarski

sistem. V svetu, v katerem deluje toliko sil in toliko različnih civilizacij ter kulturnih tradicij, je nadvlada ene same ideologije nepojmljiva in nemogoča stvar«. Ta različnost — nadaljuje časopis — je eno od dejstev, katerega se morajo državni pri izpolnjevanju svoje naložbe zavdati. Različnost je činitelj napredka. Ne smemo pozabiti bistvenega pomena različnosti mnenja med vzhodom in zahodom: na zahodu je bistvena svoboda posameznika; komunistična vera pa ne priznava tega. Toda le ako se prizna svobodo različnih mnenj, lahko resnica in pravica pridobita spreobrnjenke. Nasilje je sredstvo človeka, ki ni prepričan o dokončni in neporušljivi sili svoje stvari.

Položaj v Palestini

Posredovalec Združenih narodov za Palestino grof Folke Bernadotte je izjavil v poročilu Združenim narodom, da je pomanjkanje primerne sistema nadzorstva le še povečalo težave nadzorstva palestinskega premirja.

V svojem poročilu omenja posredovalec, da obstojajo znaki napetosti, ki imajo svoj izvor v pomanjkanju zaupanja in v strahu, da se lahko sovražnosti obnove v kratkem kljub premirju. Bernadotte je poslal to poročilo po svojih obiskih v Ammanu, Jeruzalemu, Aleksandriji, Tel Avivu in Haifi. V njem omenja, da je do preteklega petka 6. t. m. prišlo šele manj kot polovica obljubljenih opazovalcev za nadzorovanje premirja. Zaradi tega je poslovanje sistema nadzorstva nezadostno in se v nekaterih sektorjih bori z velikimi težavami.

Vsaka od obeh spornih strank zagovarja stališče, da je druga izkoristila položaj za izboljšanje svojih postojank. Položaj v Jeruzalemu je še posebno napet ter se širijo glasovi o skorajšnjih udarih s strani iregularnih čet, za katere pravijo, da jih ni mogoče nadzirati, ki pa jih, naj si bo kakor že hoče, uporabljajo kot predstraže rednih čet.

Kdo je upnik in kdo je dolžnik?

Protiočitkov od strani Angloameričanov ne manjka in tudi general Airey jim je priskočil na pomoč s svojim tretjim poročilom Varnostnemu svetu, v katerem prikazuje položaj in ocenjuje dogodke v Trstu po njegovi znani »objektivnosti« in »nepristranosti« in »nepristranosti« in »objektivnosti« in »nepristranosti« angleškega in ameriškega zastopnika v Varnostnem svetu Cadogana odnosno Jessupa, ki trdita, da je ZVU v Trstu uvedla vse človečanske pravice, nista pa naglasila, da to velja samo za državljanse italijanske narodnosti, medtem, ko jih Slovanom še vedno osporavajo.

Pomoč Evropi

Vrednost od sedaj v smislu Marshallovega načrta odobrenih nakupov je z novo odobritvijo v znesku 94.102.499 dolarjev v preteklem tednu narasla na 1.000.956.433 dolarjev. Teh nakazil so bile deležne države zahodne Evrope z Grčijo in Trčijo, zahodna področja Nemčije, Trst in Kitajska. Pretekli tedni odobreni nakupi obsegajo v glavnem žito, moko, slanine, sir, bombaž, gumi, opreme za petrolejske vrelce. Največji znesek od tega je dobila Velika Britanija, ki je prejela blaga in proizvodov za okoli 281 milijonov dolar-

»Emancipazione« in slovenske šole v Trstu

(Nadaljevanje s prve strani).

vsemi pravicami zagospodovala Jugoslavija. S težkim srecom so pristali Slovenci na tako rešitev, ker so tedaj kazali Italijani zaradi vojne poraza celo skesano lice in precejšnjo pripravljenost, da v demokratičnem duhu popravi vse fašistične krivice. Izkazalo se pa je končno le to, da je mentaliteta gotovih krogov med tržaškimi Italijani do vseh sosednih narodov prenasršena s šovinističnimi plini nestrpnosti in »übermenschtva«. Zalostna je za nas ta ugotovitev. Ne bomo na tem mestu pobijali podlih podtikanj tržaških Mazzinijevcev republikancev, da so številni podatki prosvetnega urada ZVU o slovenskih šolah potvorjeni. Če oni radi falzificirajo zgodovino, diplomacijo, politiko in statistiko, mi tega nismo vajeni. Verjetno so tudi gospodje v prosvet-

nem uradu ZVU možje na mestu, ki jim je resnično ljubezen kot temelj prave demokracije in političnih svobodnih glavno vodilo pri težkem delu. Zato prepučamo tem gospodom, to se pravi ZVU, da potisne globoko v grol skrnilcev svetlega Mazzinijevega imena vsa natolcevanja in obrekovanja. Ni pa izključeno, da se na stvar kasneje še povr-

nemo.

Resnica je naše bojno polje! Poštenost je naše orožje. Ljubezen je naša vera!

Z izpovedovanjem resnice, poštenosti in ljubezni v vseh naših državnih odnosih do tržaških Italijanov smo prepričani, da bomo zmagali. Naša zmaga bo hkrati tudi zmaga vseh Italijanov, ki so prežeti dobre volje in poštenega razpoloženja do Slovencev Svobodnega tržaškega ozemlja.

smo vsi Slovenci nacionalisti in šovinisti!) In tako so se, piše »Voce Libera«, zdaj v neobičajni, toda ne nepričakovani vzajemnosti istih namenov znašli v enem taboru protidemokraciji, titovski, in demokratični Slovenci.

Imenuje nas »zgodovinske sovražnike Italije, ki so samo po milosti zmagovalcev po vojni račun italijanske kože in krvi dobili, kar so dobili. Ti zmagovalci da so dvema majhnima državama — najbrž Jugoslaviji in Grčiji — »podarili zmago nad starodavnim in slavnim italijanskim narodom.« To so storili samo zaradi pretveze, da je fašizem zagrabil zablodo, ki jo je treba maščevati. Toda fašizmu so se prav Italijani prvi uprli.

Nazadnje nas »Voce Libera« dolži panslavističnega, napadalnega imperializma, ki je in bo vedno isti, pa naj v Beogradu sedi Tito, kak drugi duce, ali pa Peter II.

Odgovor brez krinke

Ti očitki tržaškega lista so hu-di, neutemeljeni in krivični. Zaradi tega je treba nanje jasno in odločno odgovoriti, zakaj tudi mi se strinjamo z »Voce Libero« v trditvi, da je treba danes vreči vse krinke z obraza.

Najprej: kakšno krivico smo

mi prizadejali italijanstvu v Trstu in drugod, če smo zahtevali za Slovence pravico do uradne rabe lastnega jezika v nekem določnem važnem primeru?

Slovenci v Trstu so... Če bi o njihovi navzočnosti tukaj ne pričalo nič drugega, pričla vprav zagriženi italijanski boj proti njim in njihovim pravicam; boj, v katerem se žal večkrat odlikuje prav »Voce Libera«.

O slovenstvu v Trstu pričla dalje nesmiselnim in neutemeljenim strahom, ki mu na vsem svetu ne najdemo primere in ki se mu čudi sleherni tujec, ki pride sem; večinski narod v tržaški državi, za katerim stoji skoraj petdesetmilijonsko ljudstvo z vso svojo gospodarsko, politično in propagandno silo, se skoraj patološko boji slovenskega dela prebivalstva, za katerim stoji komaj, ko maj poldrug milijon rojakov, ki mu, sami zasluženi, danes ne moralno, ne stvarno ne morejo pomagati.

Kogar ni, tega se ni treba bati in ne ga zanikati!

Ker je torej že samo s tem bojem in s tem strahom dokazano, da Slovenci v Trstu so, jim kot pripadnikom demokratične države gredo vse pravice. Če so in se morajo za te samo ob sebi umevne osnovne človeške in narodne pravice še boriti, je to samo žalostno, ne pa proti komur koli krivično. Posebno žalostno je, da se moramo za te pravice boriti z Italijani, ki se danes v svetu ponajbolj kot nosilci in rešniki demokracije. Če drugemu narodu, s katerim žive v isti skupnosti in isti usodi, ne priznajo niti pravice do lastnega jezika, potem je v takšno demokracijo težko verjeti. In če se bo ta nestrpnost nadaljevala, bi to dokazalo, da utegnejo imeti prav tisti, ki to demokracijo imenujejo novi fašizem.

Zahteva po dvojezičnih osebnih izkaznicah, do katerih imamo vso pravico, torej ne pomeni nobene, pa prav nobene krivice proti Italijanom. Ti bi bili lahko upravičeno ogorčeni, če bi jim mi osporavali pravico do italijanščine na tem dokumentu, ali kjer koli, kakor to delajo oni nam. To nam niti v sanjah ne pride na um, ker... ker smo pač demokratični Slovenci, pa brez narekovajev; to je, da vsakomur priznamo in damo vse, kar mu gre.

In da ostanemo pri zahtevah: demokratični Slovenci ne zahtevamo, naj se tržaška država priključi Sloveniji, Jugoslaviji ali komur koli. Zahtevamo samo, naj ostane samostojna in svobodna, kakor je to rečeno v mirovni pogodbi: katero so podpisale in odobrile vse prizadete države in Italija med prvimi.

Kaj bi bilo, če bi se mi začeli zavzemati za priključitev Trsta k Jugoslaviji s tako neizprosno vnmemo, kakor Italijani zahtevajo priključitev k Italiji? Ničte ne more trditi, da ne bi mi imeli enakih pravic za to!

Kdo je imperialist?

Mi tega ne delamo, ker nismo imperialisti, marveč demokrati, ki vidimo v spoštovanju mednarodnih pogodb poročstvo za mir in prijateljsko sožitje med narodi.

Če kdo nam Slovincem očita imperializem, potem ni to samo smešno, marveč močno diši po stari bajki o jagnjetu, ki je volku vodo kalilo. To bajko so vztrajno peli Mussolini, Hitler in drugi požiralci jagnjet. Zdjaj jo pojeta Stalin in Tito, ter — a upamo, da nevede in nehote — »Voce Libera«.

Zaradi tega moramo vprašati: kdaj v zgodovini in kje na svetu je »imperializem« poldrugmilijonskega naroda, brez lastne države, ogrožal obstanek petdesetmilijonske države? Kdaj v zgodovini smo Slovenci vdrli do Rima in ga zasedli, si priključili pol Italije ter njenemu prebivalstvu vzeli vse narodne, politične in kulturne pravice sklicujoč se na svoje tisočletne imperialne pravice in kar je še podobnih opravičil za krivice nad narodi?

Resnica o imperializmu med Slovenci in Italijani je povsem druga. Ker je »Voce Libera« to vprašanje sprožila, smo to resnico prisiljeni povedati.

Italija je ne iz kakš življenjske potrebe ali zaradi varnosti, marveč zgolj iz imperialističnega pohlepa dvakrat napadla slovensko narodno ozemlje ter si ga velike dele nasilno priključila. Prvič je to bilo leta 1915, drugič leta 1941, ko so Mussolini, Grazioli in marsikateri današnji tržaški »demokrati« celo Ljubljano proglasili za »italianissimo«.

Do teh predelov slovenske zemlje Italija ni imela druge pravice, kakor jo ima n. pr. do južne Anglije, Španije in drugih dežel, ki so nekoč pripadale rimski svetovni državi. Niti slovenski Kras, niti Soška dolina, niti Dolenjska, niti Notranjska, niti Ljubljana niso nikoli v zgodovini pripadale nobeni, taki ali taki Italiji. Za italijansko zemljo in italijansko pravico jih je proglasil najprej italijanski »demokratični« nato pa fašistični imperializem.

Zatiralna politika, ki jo je bila Italija v teh krivično — zasedenih predelih bila prisiljena uvesti in vzdrževati ves čas, že sama dokazuje, da ta zemlja in njeno prebivalstvo nista nikoli bila italijanska.

Če bi ne bilo tako, ali bi potem bila za tako imenovano Julijsko krajino potrebna izjemna zakonodaja, posebna sodišča, množični procesi proti Slovincem, črni kazenski pohodi, pri katerih so se tako žalostno odlikovali Tržačani kakor Giunta, Grazioli, Bandelli in drugi, ki so jih s peresom vso podbujali in opravičevali različni današnji »demokratični« ideologi tržaškega italijanskega iredentizma?

Če bi ta zemlja, ki jo danes nasledniki teh žalostnih junakov

spet zahtevajo zase, bila res italianissima, ali bi bil potem potreben teror Roattovih, Robottijevih, Orlandovih in Gambarovih divizij leta 1941. in 1942, ko je bilo po Julijski krajini požganih čez 120 slovenskih vasi, pobitih nad 3000 nedolžnih civilistov ter odgnanih v koncentracijska taborišča več kot 30.000 Slovencev?

Kdo je tedaj bil imperialist in kdo v Italiji se je tedaj uprl fašizmu?

„Quelli della montagna...“

In če se ne motimo, kaj niso isti ljudje, ki danes prihajajo z zahtevami po tej zemlji, še do pred nedavnim vsakogar, ki si je od tam upal priti v Trst, proglasili za tujca, za pastirja in divjaka z gora, »quelli della montagna«, torej vse prej, kakor za Italijana?

Ta zemlja, ki bi si jo danes spet radi lastili tisti, ki nimajo glede nje niti potrebe, niti pravice, je bila po koncu druge svetovne vojne združena pod enim gospodarjem, dasi ni dobila svoje bode, za katero se je slovensko ljudstvo pod fašizmom borilo. S tem Slovenci niso dobili nobenega daru, marveč je bila samo poravnana krivica, ki smo jo od italijanskega imperializma in militarizma doživeli 1918. in 1941.

Vsaj do konca vojne smo torej mi Slovenci bili upniki Italije. Upniki za dvakratno razkosanje domovine in za vse nepovedljivo trpljenje v petindvajsetih letih fašizma. Mi se zdaj ne proglasimo za upnike Italije, čeprav bi tudi »Voce libera« morala priznati, da bi se ob natančnem pregledu računov našel še prenekateri neporavnani zaostanek.

Poglavje o imperializmu je, kakor vidimo, tako kočljivo in tako sveže, da bi prav italijanskemu tisku v Trstu najmanj kazalo naječnjati ga. To zlasti danes, ko Evropa prihaja do spoznanja, da mora biti nacionalističnega šovinizma konec in da je treba celo čez krvavo preteklost potegniti črto, če hočemo vsi skupaj obstati...

Se besedo o tem, da smo vsi Slovenci, bodisi rdeči ali demokratični, enaki in da smo vsi »zgodovinski sovražniki Italije«.

Sovraštva med Slovenci in Italijani v zgodovini ni bilo nikdar, dokler ni Italija segla po naši zemlji in po naših pravicah. Pravo sovraštvo se je rodilo šele pod krivično strahovladno fašizma v Julijski krajini.

Mi odgovornosti za sovraštvo in za vse prestano gorje pripisujemo fašizmu in ne italijanskemu narodu, dasi bi se včasih zdelo, da imamo kaj vzroka za to. Če torej »Voce libera« ali kdor koli protikomunistične, demokratične Slovence meče v isti koš s titovci ter vsem Slovincem nalaga odgovornost za Titovo politiko in po-

četje, je to natanko isto, ko da bi mi vse Italijane istovetili s fašizmom ali Togliattijem, ter od njih terjali odgovor za Mussolinijeve in Togliattijeve grehe nad nami in nad vso Evropo. Lahko bi se pri tem sklicevali tudi na zgodovinsko dejstvo, da se je slovenski upor proti fašizmu začel 1922 in ni nikdar prenehal, Italijani so pa napol vstali proti Mussoliniju 8. septembra 1943!

Kar se Tita in komunizma tiče, je morda za italijanski tisk boljše, če se v razpravljanju z demokratičnimi Slovenci teh vprašanj ne dotika.

Skratka, n' ga poglavja, ki ga v napadu na demokratične Slovence načena »Voce libera«, pri katerem ne bi po malce temeljitejši raziskavi ugotovili, da smo povsod upniki mi in ne kdo drugi. O tem bi lahko pisali zvezke. Toda omejili smo se le na najpotrebnejše zavrnitev očitkov v omenjenem listu. Prepričani smo namreč, da danes, in posebno danes, ni čas za ugotavljanje dolgov in krivde.

Za bodočnost

Danes gre za to, da se Slovenci in Italijani, zlasti pa Italijani, ki so močnejši, živo zavedamo, da nas usoda sili živeti vzdolž iste meje. Usoda nam torej kot pametnim ljudem zapoveduje, da skušajmo postati spet dobri sosede. To je eno izmed življenjskih vprašanj za nas in za Italijane.

Demokratični Slovenci v Trstu, ki danes edini lahko v svobodi delamo za dosego tega cilja v imenu vsega slovenskega naroda, se te naloge in te nujnosti do konca zavedamo. Vemo pa, da jo bomo mogli izpolniti le, če bo za to odkrita in poštena volja na strani večjega in močnejšega, ki mora pri sporazumih popustiti vsaj toliko kakor manjši in šibkejši.

A prvi pogoj za to je, da zdaj, ko so dolgovi po našem vsaj v glavnem poravnani, potegnemo čez preteklost križ, se obrnemo v bodočnost in ne prihajamo drug do drugega z zahtevami, ki razmerje med nami lahko samo zastrupijo. Italijani in Slovenci smo zaradi grehov imperialističnega šovinizma doživeli preveč strahot, nauk, da bi eni ali drugi, če smo pametni, hoteli svoje odnose še uravnavati na taki podlagi.

Podlaga za dobro sosedstvo in koristno sožitje je pošteno priznanje pravic, ki nam kot demokratičnim in svobodnim ljudem grede. Zaradi tega priznanja ne bomo ne Slovenci, ne Italijani ničesar izgubili, pač pa bo dosti pridobila naša bodočnost in bodočnost Evrope.

In za to bodočnost danes gre, ne za ugotavljanje bolj ali manj doumevnih upnikov in dolžnikov!

ŠIRITE „DEMOKRACIJO“

„Gazette de Lausanne“ poroča

Proti koncu meseca julija se je zglasil pri dr. Francu Veselu v Trstu, tajniku SDZ za STO, g. Pierre E. Briquet, glavni poročevalec in zastopnik za vso Italijo švicarskega dnevnika »Gazette de Lausanne«. G. Briquet je prosil za političen razgovor, ki ga je potem objavil v navedenem največjem švicarskem dnevniku prvega tega meseca, to je na dan švicarskega narodnega praznika.

G. Briquet piše:

»Ne, Tito se ne bo mogel nikoli več spravit s Stalinom. Kadar pride komunizem v spor z Moskvo postane prelom popoln in usoda je zapečaten. Sprava bi bila le prevvara in Tito bi končal, kakor so končali Tuhačevski, Kamenev in mnogi drugi. Taka je temeljna postavka jugoslovanskega vprašanja in ona bo vplivala na rešitev zadeve.«

»Človek, ki mi je tako govoril v polsenci prijetnega urada, ki je sličil dunajskemu, je bil odvetnik Vesel, eden od voditeljev slovenskega demokratskega gibanja. Mož energičnih potez, okoli 40 let star, nosi na obrazu znake trpljenja, ki so se utrdili v dolgih letih. Govori perfektno italijanščino in nikoli ne bi tujec dvomil, da ima pred seboj moža, ki želi preprečiti, da se Trst vrne Italiji. Če se je on odločil, da tvega vse v tej borbi proti mogočnim silam namesto, da bi ostal miren v svojem prijetnem in tihem uradu, je zato, ker ga navdihuje njegova vera in ker nosi v sebi zavest dolžnosti, ki ga kliče.«

»Mi smo«, mi pravi, »zadnja uradno priznana stranka, zadnji neodvisni Slovani, ki smo še utekli krempljem komunizma in sovjetskega imperializma. Kajti naš obstoj je zakonit. Naša stranka je priznana od oblasti Svobodnega tržaškega ozemlja in mi smo se izjavili za odkritosrčno sodelovanje z njo... V tem smislu je naše gibanje evropskega pomena in če bi bili še tako maloštevilni, tudi svetovnega. Mi smo jedro, iz katerega se bo razvilo slovensko drevo, da si bodo Slovani zopet pridobili svojo svobodo, svojo dušo.«

In g. Briquet nadaljuje s poročilom, ki mu ga je dr. Vesel dal o premoči slovenskih demokratov nad komunisti, čeravno na zunaj tega ni še opaziti zaradi strahu in terorja, ki še vlada med narodom; o razprodaji »Demokracije« v primeri s komunističnim glasilom; o številu Slovanov na STO, ki jih je 28% vsega prebivalstva (červano nekateri zlonamerni podatki trdijo, da jih je komaj 12% !!); o številu našega šolskega naraščaja, ki dokazuje, da je gornji odstotek 28% pravičen, in o prisilnem raznarodovanju Slovanov od strani fašizma, ki jim je uradno spremijal priimke.

»Odnosaji »Slovenske demokratske zveze« s Titom so torej zelo slabi? »Soustanovitelj SDZ Andrej Slavko Uršič je bil ugrabljen od OZNE in izgleda, da so ga obesili v Ljubljani«. »Toda mi imamo še druge može — je nadaljeval dr. Vesel — in ni moči ubiti ideje niti svobode z ubojem njihuj voditeljev in njihuj zagovornikov.« »Mi vemo — dostavlja g. Vesel, da imamo za seboj večino slovenskega naroda. In mi smo tudi gotovi, da predstavljamo ogromno večino jugoslovanskega naroda. Tito nima za seboj več kot 5% ljudstva.«

Nato je dr. Vesel govoril o borbi, ki jo narodi v Jugoslaviji vodijo proti Titovemu režimu, da se otresejo komunističnega jarma.

»Kakšni so cilji, kakšen program našega gibanja?« nadaljuje g. Vesel. »Mi želimo živeti v miru in v najboljših odnošajih z Italijo. Seveda smo mi za ohranitev Svobodnega tržaškega ozemlja«. »... In zahtevamo enakopravnost v kulturnem in gospodarskem oziru«. Treba razširiti Svobodno tržaško ozemlje in tej zahtevi bi se morale podrediti tako Jugoslavija kakor Italija. »V koristi obeh držav je preprečiti, da bi Trst in njegova dežela postal druga Alzacija Lotaringija, ki zastruplja dokončno vse odnose med Italijo in Jugoslavijo. Tako bi državica lahko igrala vlogo mostišča, ki je sedaj potrebno, in bi dovedla do gospodarskih dogovorov, ki se sijajno izpopolnjujejo in bi morali pomeniti le začetek boljših odnošajev.«

Zanimanje zunanega sveta za naše gibanje in za naš program postaja vedno bolj veliko. Dr. Vesela so obiskali še drugi novinarji svetovnega slovesa in tudi nekateri politiki. Upamo, da bomo lahko že v kratkem kaj poročali v tem pogledu. To pomeni, da pridobiva SDZ potom njenih voditeljev in z njenim programom, na ugledu in upoštevanju.

„Sneg je... črn“

Nabrežina, v začetku avgusta

Naš odgovor »Zaostalim ptičem« je zadel v živo. To smo videli v Nabrežini sami, to vidimo v jokavem članku »Nekaterim nabrežinskim gospem«, ki je izšel v petkovem »Pr. dnevniku«. Ne bomo se z vami mnogo preredali, ker če vam pade v glavo, da je sneg črn — bo moral ta črneti do samih saj — če vam to nese. Mi vemo, da je sneg bel, saje črne, da sneg je sneg, saje pa saje, za vas so saje, če treba sneg in narobe. To dokazujete v vašem članku vi sami. Krono v tem ste si postavili na glavo z vašim stavkom: »Danes ste tako nesramne, da očitate našim zavednim ženam fašizem in črno uniformo, ko vsi dobro vemo, da so jo takrat nekateri bili prisiljeni obleči«. Ponavljamo besedi »nesramne« in »nekateri« iz tega stavka. V zvezi z vašim člankom

in posebno s tem stavkom, približno, da smo mi zapisali zraven naše trditve o nošnji tudi besede: da so jo nosile do zadnje ure.

Sedaj pa nekaj vprašanj. Mi smo vam ponudili imena teh vaših zavednih žena, danes vam ponujamo fotografije tudi vaših zavednih mož! Ako jih želite, vam jih pošljemo, pod pogojem, da jih priobčite v »Pr. dnevniku«. Tako bodo lahko tudi tovariši drugje občudovali, kako strumno so se držali ti »vaši zavedni možje« v Mussolinijevih uniformah. Neverjetno gospodovale poze so tedaj zavzemali v družbi najhujših gerarhov, sedaj so neverjetno klavirni. Morda jim je bilo tedaj lepše?

Mi bi tega ne očitali, ker sami dobro vemo, kako je bilo pod fašizmom, toda gosposdije tovariši, ste li zabili, kako so vaši grobovniki in tudi vi »ta mičkenie«, dosledno oblečili naše poštene ljudi v fašizem, take ljudi, ki

oddaleč niso bili v fašjih do zadnje ure ali pa sploh niso tam nikdar bili? Me smo torej nesramne, ker smo se upale očitati vašim ženam fašizem do zadnje ure in to je — gola resnica; kam sega pa vaša nesramnost, ko ste vi ta greh očitali — in ga še očitajte — nam, ki nismo bili v fašjih ali takim, ki so bili tam le do njih izključnega viled nezaupanja? Če so bile »vase žene« prisiljene obleči fašistične uniforme, zakaj bi ne veljalo isto tudi za naše prišaste? Je morda bila tudi pod fašizmom dvojna mera? Ena za vas, ki vam vse dovoljuje; ena za nas, ki nam nič ne dovoljuje? Nekdanje antifašiste in sedanje prave antifašiste mečete v fašistični koš, samo zato, da bi z njimi zatemnili vaše fašistično blato!

Prosimo ponižno, da bi nam milostno dovolili, da povemo lahko tudi mi, kar nam je pri srcu in kar je resnica. Ta prošnja je zelo potrebna, ker vaš članek pravi, da omenjamo Adolta in Bača, ki nimata s člankom ničesar opraviti, da naj pustimo

borce v miru, da ni treba, da imo v skrbeh radi vaše krize itd. itd. Iz tega sledi, da si vi sami lastite pravico mahati po nas od vseh strani, me bi morale pa le molčati in odgovoriti le, kar je vam ljubito. To je sicer vasa ljudska demokracija. Naša demokracija pa pravi: dobro besedo vrni z dobro besedo, krivično klofuto pa vrni s pošteno besedo, ki je močnejša, kot fizična klofuta.

Na podlagi naše demokracije vprašujemo:

1) Na vašo trditev, da upamo zastoj, da se bodele odpovedali Titu ali Stalinu, zakaj ste nekateri zavrgli že Titove slike, ki so tvorile do sedaj v vaših domovih domače oltarčke, okrašene s cvetjem in počaščene s vsakodnevno »molitvijom«? Zakaj ste, tovariši, tako ploskali Vidaliju, ko je tako malo prikrito govoril, kaj naj bo s tem našim ubogim Svobodnim ozemljem? Ste li ploskali za priključitev k Togliattiju, k Italiji? Če ste zato ploskali ste torej vi tisti, ki jih vzdodna burja žene v laško naročje. V nedeljo, po mladinski prireditvi,

so vaši tovariši peli v slovenski Nabrežini himno »Non passa lo straniero«. Ste jo morda peli tudi vi z njimi? Nobeden od vaših rediteljev jih ni pri tem ustavil, že z ozirom na fratelanco bi jih moral, vsaj za pesek v oči.

2) Trdite, da smo mi v brezdomovinski organizaciji. Kako neki? Nismo morda mi tu doma? Nismo tu rojeni? Nismo tu bivajoči? Niso Trst in naše kraške vasi naša ožja domovina? Nam se vse dozdeva, da ravno pisec vaših člankov je lep priseljenec ali priseljenka tam izza Nanosa, ki ne ljubi niti svoje domovine (drugeče kaj bi tukaj iskala). Zakaj raje ne sodeluje pri petletki, ko je tam vsaka roka tako potrebna za nakladanje vagonov žita za tovarise v... Romuniji.

3) Trdite, da ste celo agitirali (ravno nasprotno od groziti), da naš ljudstvo gre v Mavhinje! Sneg je črn... a tu vendar ni tako črn, ker ste naravnost ukazali vašim odbornikom v Sv. Križu, Šempolaju in drugod, da morajo v Mavhinje, da razbijejo

in razženejo reakcijo... (tudi tega očitka ste si sami krivi, kaj bezgata ravno tam, kjer vas najbolj boli).

4) Koliko nas je bilo v Mavhinjah? Je li sneg trenutno bel ali črn — veste le vi; mi vemo le, da je bilo razdanih v Mavhinjah 1054 naših lepih narodnih značkov. Morda bodete iznašli, da so nekateri imeli po 4 ali 5 značkov... ali sneg je sneg!

5) Kdor bi se, — ako se še kdo najde — vpisal v našo demokracijo, ni pri zdravi pameti — pišete vi. Hm! — Takih »matasti« (po naše) je zelo mnogo in jih bo vedno več! Tovariši! Ljudstvu se laže nekaj časa, laž ima kratke noge. Včeraj smo bili pri vas fašisti, ker ljubimo naš jezik, ker ljubimo našo domovino, ker ljubimo naš narod; bili smo tudi izdajalci tega naroda in glej danes? Izdajalci, fašisti so Tito, Kardelj in njuna družba — vse to pravi vi in radio Moskva. »Pravda« in Kominform in kdo bi ne verjel taki množici.

6) Ugotavljamo, da ste XIII. bataljon le pomnožili. Hvale-

Fratellanza živo klije...

Babič dan za dnem oznanja fratellanzo v »Primorskem dnevniku«.

Vidal večer za večerom poje o fratellanzu v »Laboratoriu«.

Fratellanza vedno bolj živo klije, kar dokazujejo tudi naslednji dogodki:

Vidaljevi fratellantje so vdrli v (zaplenjeno) vilo poglavarja titovskih fratellantov Babiča. Tam so se najedli, napili, naspali ter baje celo oskrbeli z zlatino, luksuznimi torbicami in drugimi proletarskimi dobrinami — vse v znamenju fratellanze, katere se Babič ni mogel ubraniti drugače, ko da se je zatekel po pomoč k tako zasovraženi »imperialistični« in »protidemokratični« policiji...

V znamenju fratellanze so Pogassijski fratellantje na seji glavnega sveta UAIŠ-a najprej s stolci napadli, potem pa s seje in iz UAIŠ-a nagnali Babičeve fratellantje dr. Kukanjo, Deklevo in nekaj manjših apostolov fratellanze...

V znamenju fratellanze so italijanski kominformovski sindikalistični fratellantje vdrli v uredništvo »Primorskega dnevnika«, dvojezičnega glasila titovske fratellanze, ter tam navzoče službene zagovornike fratellanze omerjavili, obrcali in oklofotali. Neko žensko, fratellantko, pa so proglasi za vlačugo.

Fratellantje iz tržaških zaporov so »Primorskemu dnevniku« poslali dolgo (italijansko) pismo, v katerem ga dolže, da je izdal fratellanzo. »Primorski dnevnik« je to arestantovsko obsodbo v znamenju neomajne fratellanze priobčil, seveda v italijanski...

Na fratellanški veselici v Padričah 8. t. m. so kominformovski fratellantje izžvižgali titovskega fratellanta Slavca. Člana glavnega odbora osrednje fratellanske organizacije UAIŠ Grmeka so najprej nabili, potem pa izročili imperialistični policiji, kateri so naročili, naj ga dobro preišče, ker ima orožje. Potem so Babičevi fratellantje nagnali z veselice Pogassijski in njegove fratellante. Pogassi in njegovi so zatem Babiča in njegove po zvočnikih napadli kot provokaterje in izdajalce fratellanze...

Fratellanza napreduje... a Slovenec spregleduje...

Britanski zastopnik je na donavski konferenci izjavil, da sovjetski osnutek glede plobove po Donavi predstavlja reakcionarno nazadovanje v pojmovanju internacionalizma in mednarodnih pogodb. Izjavil je: »Brez dvoma je vsaka država svobodna v tem, da ne vzdržuje dobrih odnosov z drugimi državami. Vendar pa naj potem vsaj ne govori, da dela to v imenu svobode.«

vredno! Sajast sneg se rad tali... Tako bi lahko prebavili tudi druge resnične očitke — saj so bili navedeni le zato, da se enkrat poboljšate. Vidimo, da vam je ljubše zaenkrat še lagati. Ljudstvo pa ve, kaj je res in kaj ni res. Tudi počasi se daleč pride!

7) Nabrežinke in Nabrežinci smo res potrpežljivi ljudje, vse pa do ene meje! Pred tremi leti nam je tov. Ado obljubil in javnem sestanku, da pojde v Milan k bivšemu nabrežinskemu fašističnemu gerarhu in da bo po povratku navil gramofon, ki bo pel o vseh nabrežinskih izdajalcih. Šel je, vrnil se, gerarha je našel — gramofona do danes še ni navil. Zakaj ne? Ker je med potjo to iglo nalašč izgubil, ker je pela čudne reči o njegovih najboljših pristaših. Mi smo to iglo našli in če želi osvežiti spomin za navitje gramofona, mu jo radi posodimo.

Če vam je ljubo in drago po prihodnjim še cel kup zanimivših vprašanj. Iz tega lahko razvidite, koliko slabe volje vzbujajo vaši članki, bolj napadi, v naših vrstah. Kar naprej!

IZZA ZAVESE

Kobarid

Naša šolska uprava kaj malo skrbi za šole v našem kraju. Pod zavezniški smo zmeraj godrnjali, da nič ne store za izboljšanje šolskih razmer. Pa so vsaj nastavili dovolj učnih moči. Imeli smo vedno pet učiteljc. Zadnje šolsko leto pa sta bili samo dve, kar je za tako veliko in važno šolo mnogo premalo. Druge šole našega okraja imajo pa samo po eno učno moč, tudi če je 60 ali več učencev. Za prihodnje šolsko leto nam obetajo sedemletko. To je nova vrsta šole, ki ima sedem razredov, od katerih so zadnji trije enakovredni trem razredom srednje šole. Mislil nis slaba, samo to se bojimo, da jo bodo pri uresničenju udarniško pokvarili kot marsikaj drugega.

Žaga

V »Ljudski pravici« od ponedeljka smo brali, da so v vasi Žaga pri Tolminu odprli zadržani dom. Pri Tolminu? Saj 30 km dandanes v času atomske bombe res ni veliko, a zakaj dopisnik ni dejal: Žaga pri Bovcu. Od Bovca je namreč oddaljena samo par kilometrov in je vedno spadala pod bovški okraj. Žaga pri Tolminu je kot da bi dejal: Števerjan pri Ajdovščini. Vidi se, da so dopisnikovo »poznava« krajev v uredništvu »Lj. prav.«, ker domačih dopisnikov pač ne dobijo. — Poročati moramo, da je že pred časom umrl tukajšnji učitelj Cuder Anton, ki je bil doma iz Loga pod Mangartom. V svoji domači vasi je prej tudi služboval. Nova oblast pa ga je postavila drugam, čeprav jo je vedno zvesto podpiral.

Titove postojanke se majo

Predsedstvo ljudske skupščine za Bosno in Hercegovino je odstavilo nekatere ministre, kar kaže, da gre za enake čistke, kot so jih nedavno izvedli v Ernogorski vladni, kjer je beograjska vlada odstranila 5 ministrov.

Pismo Slobodana Jovanovića škofu Ireneju

Ob priliki izpadov, ki so jih izvestni časopisi priobčili proti dalmatinskemu episkopu Ireneju, je predsednik Jugoslov. odbora v Londonu Slobodan Jovanović napisal pismo z dne 2. julija, ki ga naprošeni objavljamo:

Prezvišeni!

Jugoslovanski narodni odbor je z zadovoljstvom prečital poslanico, ki ste jo za praznik Kristusovega vstajenja naslovili na po svetu raztepeno pravoslavne Srbije. Našim ljudem, ki v svojem trpljenju pričakujejo v prvi vrsti tolažilnih besed, ste hoteli okrepiti prepričanje, naj neporučno verujejo v opravičenost svoje borbe in upajo na konec svojih tegob.

V tej poslanici ste izrekli priznanje vsem ljudem in skupinam, ki se dejansko trudijo vsak po svoji uvidenosti in svojih močeh, da napreduje zadeva domovine in svobode. Ljubeznivo besedo ste posvetili tudi našemu odboru.

Širina pogleda, ki se ne da stisniti v sektaški okvir, je napravila Vašo poslanico objektivno in učinkovito.

Z obžalovanjem smo medtem dognali, da je Vaše velikosrčno pismo, tako iskreno krščansko in plemenito, povzročilo, da je neka kratkovidna skupina ljudi izvedla na Vas po časopisju vrsto napadov.

Prepričani smo, da bodo te nepremišljene in zlonamerne izpade obsodili vsi pošteni ljudje, Vas pa ne bodo ovirali, da bi tudi v bodoče svoje krščanske in nacionalne misije ne vršili z ono širokogrudnostjo, ki je tvorila in tvori veličino Cerkev.

Priporočam se Vaši prezvišnosti v molitev, prosim za nadpastirski blagoslov in ostajam s spoštovanjem Vaš vdan Slobodan Jovanović.

Vesti s Eržaškega

Spor se zaostruje

V ponedeljek 9. t. m. zjutraj se je zbralo okrog 80 oseb, večina žensk, pred tiskarskim podjetjem v ulici Montecchi. Skupina je skušala prepričati, da bi iz podjetja odpeljali 530 stotov časopisnega papirja, katerega je bila dobavila Anonimna finančna družba za mednarodne prevoze iz ulice San Nicolo 7. Časopisni papir bi bili morali odpeljati, ker ga tiskarsko podjetje ni plačalo. Policija je razpršila demonstrante.

Fratellanza ali „S’ciavi, ande a Lubiana“

Iz dneva v dan se bolj krha komunistično poslopje v Trstu. Babič in Uršič se je pripetilo, kar smo predvidevali: ostala sta sama. Točno tako kot je rekel tov. Vojsmir: »General brez vojske«. V obupu sta zatajila vsa »svetla« gesla, na katera sta prisegala dolga tri leta. Edino enemu sta ostala zvesta, in to najbolj kvarnemu, najboljšemu: fratellanci. Svarili smo leta in leta naše ljudi. Med nami Slovenci in Italijani ni mogoča nikaka fratellanza. Nismo nikdar bili in nikdar ne bomo »fratelli«. Možno je samo sožitje, mirno, lojalno sožitje enega naroda z drugim v znaku medsebojnega spoštovanja

Radio Trst II

RADIO TRST — POSTAJA II. (na valovni dolžini 203,6 metra ali 1474 Kc na sekundo).

DNEVNO: 7.30 — 8.00, 11.30 — 14.30, 17.30 — 24.00.

OB NEDELJAH: 7.30 — 8.30, 9.30 — 14.30, 16.30 — 24.00.

POROČILA: ob 7.45, 12.45, 19.45, 23.15.

DNEVNI PREGLED TISKA: dnevno ob 14.00 uri.

NEDELJA, 15. AVG.: 9.30 Kmetijska ura. — 13.00 Glasba po željah. — 14.15 Komorni zbor. — 17.00 To, kar vsakdo rad posluša. — 18.00 Sprehodi po posestvu. — 20.00 Olimpijska kronika. — 20.10 Beethoven: Eroica. — 21.00 Vesela ura.

PONEDELJEK, 16.: 17.30 Koncert v miniaturi. — 19.00 Slovenska za Slovence. — 20.00 Olimpijska kronika. — 20.10 Poje Almožlin Olga. — 21.00 Madame Butterfly s Opera v 2 dejanjih.

TOREK, 17.: 13.00 Glasba za 4 klavirje. — 18.15 Brahms: Klavirski koncert. — 19.00 Angleščina po radiu. — 20.00 Poje Dušan Pertot. — 21.00 Pester večer. —

enakih pravic. To je stvarnost, drugo pa so samo več ali manj leninistično-marksistične utopije, kot to jasno dokazuje obnašanje komunističnih »fratelov«, ki so si od danes do jutri obrnili hrbet: izpolnili so namreč nalogo predstraž italijanskega nacionalizma, ki se je vrnil kot trojanski konj v naše vrste. Danes pa vpijejo slov. komunistom: »S’ciavi, ande a Lubiana!« Babič, Uršič, Vojo in drugi bivši vodje, to so sadovi vaše inteligentne politike!

Promet v pristanišču

Dne 8. t. m. sta prišla v tržaško pristanišče dva parnika z raznim blagom in potniki. Prvi je bil italijanska motorna ladja »Maria Vittoria«, ki je prišla iz Carigrada, drugi pa brit. parnik »Vasco« iz Barija. Tekom istega dne pa je zapustil tržaško pristanišče ameriški parnik »Cotton State«, ki je namenjen v Genovo.

Varščina

Zavezniška vojaška uprava je izdala odlok šte. 310, v katerem je predpisana začasna varščina vseh iznajdb, načrtov, ki niso zaščiteni s posebnim patentom ali z uradno predloženo prošnjo, ki jih bodo razstavili na tržaškem velesejmu za leto 1948.

Čez morje gre do

Od 1. do 8. t. m. so odplule tri ladje, ki peljejo naše begunce v Argentino: dve iz Neaplja, ena iz Genova. Četrta ladja je odplula 250 mladeničev in deklet pa v Kanado. Čez morje gre sedaj skupno okrog 1500 naših ljudi. — Srečno vožnjo v mirne kraje, na koristno in plodno delo in srenejši povratek.

SREDA, 18.: 12.10 Operne melodije čeških skladateljev. — 13.00 Glasba po željah. — 18.00 Tehnika in gospodarstvo. — 19.00 Mladina s tvoja pot: zgodovina fotografije. — 20.30 Trst od Karla VI. do 1848. — 22.30 Večerne melodije.

ČETRTEK, 19.: 13.30 Priljubljene melodije slovanskih komponistov. — 19.00 Slovenščina za Slovence. — 19.15 Komorni zbor. — 21.00 Radijski oder s Vrtincu vesti.

PETEK, 20.: 12.10 Pesmi slovanskih skladateljev. — 13.00 Glasba po željah. — 18.15 Čajkovskij: Simfonija št. 6 v b molu. — 19.00 Angleščina po radiu s posebna oddaja ob priliki zaključka tečaja. — 20.30 Mojstri besede. — 21.45 Pravljica za odrasle.

SOBOTA, 21.: 12.15 Slovenske narodne pesmi. — 19.00 Oddaja za najmlajše: Deklica in medved. — 20.30 Trst od Karla VI. do 1848. — 20.45 Simfonične pravljice. — 21.15 Pester spored slovenskih narodnih.

Vesti z Goriškega

Slov. Alojzijevišče

»Slov. Alojzijevišče« v Gorici bo delovalo tudi v novem šolskem letu, čeprav niso v Rimu še nič končno veljavne ukrenili glede vrnitve zavoda prejšnjim lastnikom.

Pozivamo vse domače rodoljube, da ta naš edini vzgojni zavod podprejo z darovi v blagu in denarju da se bodo lahko tudi ubožnejši dijaki v njem vzgajali. Starši pa naj svoje dijake za novo šolsko leto čimprej prijavijo. Tudi lanski gojenci morajo vložiti prošnje za sprejem.

Romanje na Barbano

Na praznik brezmn. Srca Marijinega v nedeljo 22. avgusta priredi Dobrodrelno društvo v Gorici romanje na Barbano za člane in nečlane. Kdor se želi udeležiti, naj se zgleda v pisarni Dobrodrelnega društva v Gorici Riva Piazzutta 18-I. do srede 18. t. m. Odhod bo zjutraj ob 6. uri s Travnika.

ČITAJTE „DEMOKRACIJO“

Zakaj so občinske volitve preložene

Kakor znano, je gospod prefekt izdal v četrtek 5. t. m. odlok, s katerim je občinske volitve, ki jih je prej razpisal za 5. septembra, preložil na mesec oktober, ne da bi določil točnejši datum. S tem se čutimo prizadete vsi tisti, ki smo se za volitve 5. septembra že pripravili.

Povejmo prav odkrito, da se z odlokom g. prefekta ne strinjamo, ker Slovenska demokratska zveza ni bila niti klicana k posvetovanju za odložitve in ker so na odložitve volilvane mahinacije gotovih italijanskih krogov proti Slovincem. Za dokaz navajamo dejstvo, da sta tako »Lunedija« kakor »Voce libera« pozivala italijansko javnost naj si postavi skupno nacionalno listo proti Slovincem. Goriški župan je poslal posebno pismo nekaterim italijanskim strankam (ki ni bilo objavljeno) in jih povabil na posvetovanje na županstvo. Nato je bilo objavljeno, da se vse stranke

strinjajo za odložitve, in za zunanji vzrok so navedli, da je veliko število volivcev na počitnicah in bi se 5. septembra volitev ne mogli udeležiti. V resnici so se z odložitvijo strinjale le nekatere in samo nekatere italijanske stranke, in danes ugotavljamo, da niso bile vabljeni na sestanek Slovenska demokratska zveza, Movimento Sociale Italiano, Demokratska fronta Slovincem in italijanska komunistična stranka. Izgleda, da ni bila vabljena tudi ena neodvisna italijanska struja, ki misli pri volitvah nastopiti samostojno.

Kljub temu je gospod prefekt zahteval ugodil, čepravno je bil prvotno temu nasproten, kakor smo iz gotovih virov zvedeli.

Ozadje vsemu temu je treba menda iskati v dejstvu, da si neka stranka ne upa na dan s svojo samostojno listo in je zato še enkrat skušala preslepiti italijansko javnost s »slovensko nevarnostjo«, čepravno dobro ve, da ostanejo Slovinci tudi pri najboljšem uspehu vedno v manjšini. Tista stranka pa bi rada kljub vsemu imela svoje zastopnike v občinskem svetu. Proti tej želji nimamo sicer ničesar, moramo pa obsojati njene metode proti Slovincem, ki imajo kot italijanski državljani vse pravice nastopiti pri volitvah z namenom, da si demokratično in po zakonu izvolijo svoje zastopnike v občinski svet. Na eni strani se z besedami in na papirju zagotavlja, da imajo manjšine vse pravice, na drugi pa se uporablja vsaka prilika, da se jih napada in s tem moti mirno sožitje s sodržavljani italijanske narodnosti. Zato protestiramo proti preložitvi volitev, ki je nedemokratična in naperjena — po izjavah listov — proti Slovincem.

Mi smo našo listo vložili in zahtevamo, da se to dejstvo upošteva, ko bodo volitve razpisane za mesec oktober tako, da nam ne bo treba še enkrat zbirati podpisov. Vsaj toliko razumevanja lahko zahtevamo od oblasti, ki je dolžna štiti koristi in braniti pravice vseh italijanskih državljanov, tudi tistih, ki govorijo slovenski.

je bilo samo, da se bodo stranke, ki so tvorile »Ljudsko fronto« z Garibaldijevo glavo kot svojim znakom, v slučaju potrebe domenele glede kakšnega skupnega nastopa. Druge povezanosti med temi skupinami ni več. Med žalujocimi sirotami so tudi slovenski komunistični frontisti s sramotljivo »Sooč« vred. Zatekli so se pod Garibaldijevo glavo in sedaj so brez patrona in zaščitnika. Kam naj se obrnejo v borbi za svoje množice in v obrambi slovenskih narodnih pravic? Zgubili so glavo doma in zgubili so glavo glavačev v Rimu. Jerum, jerum...

Taki so fantje od fare

Pred dnevi sem po svoji časnikarski dolžnosti kupil »Primorski dnevnik«, da si ogledam njegovo vsebino in pripravim primeren odgovor, če bi kako grobo natolcevanje to zahtevalo. Korakal sem preko Travnika in bil zatopljen v prebiranje, ko se vzdramio ostrimi opomini: »Proč s Primorskim dnevnikom«, dol s komunistom! Preden sem se prav zavedel, so švignilo mimo mene trije kolesarji, ki me pa niso smatrali za vrednega, da bi se ozrli, ko sem veselo presenečen strmel za njimi.

Urednik.

POZIV!

Pozivamo vse upokojujence (penzioniste), ki so prišli iz priklopnega ozemlja in spadajo pod goriško pokrajino (stare in nove), naj se v njihovo dobro voljo zglasijo v pisarni na Piazzuti (Riva Piazzutta šte. 18), s seboj naj prinesejo penzijsko knjižico. Gre za korake, ki jih bomo ukrenili pri vladni, da pridejo do izplačila pokojnine.

Urniki trgovin 14., 15. in 16. avgusta

V soboto 14. t. m. bodo trgovine z jestvinami, mesnice, pekarije, mlekarne, trgovine z zelenjavo in kurivom odprte do 20. ure, vse druge trgovine bodo zaprte ob enih popoldne. V nedeljo 15. t. m. bodo mlekarne odprte, dokler bodo imele kaj mleka, cvetličarne pa do ene ure, vse druge trgovine brez izjeme bodo zaprte.

V ponedeljek 16. t. m. bodo mlekarne odprte, dokler bo mleko, pekarije in trgovine z zelenjavo z zelenjavnim trgovom bodo zaprle popoldne; mesnice bodo odprte od 7. do 11. ure. Vse ostale trgovine zaprte.

Ameriško letalstvo

Ameriško letalstvo razpolaga vsak dan z večjim številom veletrdnjav »B 29«. Veletrdnjave predstavljajo danes tako moč, da bi mogle Združene države napasti kakršno koli državo na svetu. V Združenih državah je danes 30 skupin veletrdnjav, 3 so v Veliki Britaniji, 1 v Nemčiji, 1 na Guamu, 1 oddelek pa na Aljaski. Veletrdnjave »B 29« napravijo lahko brez pristanka 8 tisoč kilometrov. V zadnjem času je pa ameriško letalstvo prešlo že prve veletrdnjave »B 36«, ki imajo možnost, da preletijo 16 tisoč kilometrov, ne da bi se ustavile. V prihodnjih mesecih bodo Združene države zgradile nadaljnjih 27 letalskih skupin, v katerih bodo določili letala vrste »B 37« in »B 50«. Ta letala bodo bolj nagla ter bodo imela večjo avtonomijo kot pa veletrdnjave »B 29«.

Prispevki za tiskovni sklad »Demokracije«

Dva Kozanca, vsak po 500 = 1000; inž. Slivnik Herbert preplačilo 310; krožek prijateljev iz T. mesečno 300, 500, 500, 300, 300, 300, 200, 200, 500, 300 = 3400 L.

Vsem iskrena hvala!

Odgovorni urednik: Janko Simčič

Tiska tiskarna Budin v Gorici